

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

2 december 2004

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

VERENIGDE COMMISSIES VOOR ECONOMIE, WERK EN SOCIALE ECONOMIE,
EN VOOR ONDERWIJS, VORMING, WETENSCHAP EN INNOVATIE

Vraag om uitleg van de heer Bart De Wever tot mevrouw Fientje Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de evaluatiecriteria die worden gehanteerd voor het beoordelen van wetenschappelijke publicaties

Verenigde Commissies voor Economie,
Werk en Sociale Economie,
en voor Onderwijs, Vorming,
Wetenschap en Innovatie

Donderdag 2 december 2004

Voorzitter: mevrouw Trees Merckx-Van Goeij

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.18 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Bart De Wever tot mevrouw Fientje Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de evaluatiecriteria die worden gehanteerd voor het beoordelen van wetenschappelijke publicaties

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer De Wever tot mevrouw Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de evaluatiecriteria die worden gehanteerd voor het beoordelen van wetenschappelijke publicaties.

De heer De Wever heeft het woord.

De heer Bart De Wever: Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, dames en heren, de concrete aanleiding van mijn vraag was een artikel in De Standaard. Professor De Wever trekt daarin aan de alarmbel in verband met de publicatie van een doctoraat dat bij Lannoo wordt gepubliceerd maar bij de Universiteit Gent niet wordt gewaardeerd door het interne systeem dat daar wordt gebruikt. In de Europese onderwijsruimte komt er een rangschikking van de universiteiten die gebaseerd is op publicaties, niet op het gegeven onderwijs. Vooral de A1-publicaties zijn doorslaggevend. De rector van de UG heeft het interne evaluatie- en beloningssysteem daarop afgestemd.

De A1-publicaties zijn artikels en onderzoeken die verschijnen in erkende wetenschappelijke tijd-

schriften, en dat is een overheersend Angelsaksische lijst. Dat stelt problemen, met name in de humane wetenschappen, die een eigen publicatiecultuur hebben. De exacte wetenschappen zijn zeer gericht op deze A1-cultuur. Dat wordt als zodanig erkend door de Europese koepel van FWO's, de European Science Foundation, het ESF. Zij vinden de bibliometrische meting voor de Humanities Citation Index 'obviously deficient' en stellen dat deze 'should not be used by scientific policymakers'. Dat draait ook in het nadeel van lokaal onderzoek uit dat moeilijker te publiceren valt in deze A1-lijst, en dan vooral het Nederlandstalige onderzoek. Voor de nieuwste geschiedenis komen slechts twee Nederlandstalige tijdschriften in aanmerking voor A1-publicatie.

Uit eigen ervaring kan ik u vertellen dat dit een probleem is. Ik heb aan de universiteit lange tijd het beste van mezelf gegeven. Een jaar lang heb ik aan de Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging meegewerkt. Daar heb ik een 150-tal artikels in geschreven en daar ben ik bijna dood aan gegaan. Aan het einde van de rit heb ik gemerkt dat ik nauwelijks academische credits had opgebouwd aangezien die publicatie niet wordt meegerekend. Ze wordt uitgegeven door Lannoo en dat is geen wetenschappelijke uitgeverij en dat is terecht.

De ervaring van professor De Wever in De Standaard heeft tot een stroom van reacties geleid. Dat blijkt onder meer uit een zestigtal e-mails van collega's in binnen- en buitenland die intussen ook de noodklok willen luiden. Zelfs academici uit de bètawereld vertellen dat ze in een kleine en zeer lokale niche zitten. Zij vallen ook buiten het systeem.

De keuze van jonge wetenschappers voor bepaalde onderwerpen wordt bepaald door dit systeem. Als we dat lang volhouden zullen er onherstelbare

De Wever

leemtes ontstaan. Deze mensen zullen later doormoeten in de academische wereld en zelf weer onderzoek initiëren. Dat zal dan geen lokaal onderzoek zijn, minder en minder in het Nederlands en ten nadele van de humane wetenschappen. Er dreigt een algemene dualisering van de wetenschap.

Toen ik minister Vandenbroucke hierover interpeleerde, erkende hij het probleem. Het intern systeem van de Universiteit Gent behoort volgens hem tot de autonomie van de instelling. Daar wil hij niet aan raken. Hij gaf toe dat de bibliometrische meting voor problemen zorgt en dat niet elke wetenschap op dezelfde manier kan worden beoordeeld. Als de Europese koepel van FWO's zegt dat het systeem niet deugt, en een Vlaams minister van Onderwijs zegt dat, dan vraag ik me af waarom ons FWO-Vlaanderen net dezelfde criteria hanteert voor de beoordeling van haar aspiranten.

Mevrouw de minister, deelt u mijn analyse? Bent u er net als minister Vandenbroucke van overtuigd dat het hanteren van deze criteria niet deugt en een dualisering van de wetenschappen in de hand werkt? Is het niet aangewezen, in afwachting van een evaluatie, dat het FWO deze criteria niet langer hanteert? Of deze in elk geval sterk nuanceert en voorlopig zeker geen doorslaggevende rol meer laat spelen? Bent u bereid in de nabije toekomst en op basis van de onderzoeksresultaten van het rapport van de commissie die het onderzoeksmangement en de werking van universiteiten heeft geëvalueerd, de criteria desgevallend bij te sturen?

De voorzitter: Minister Moerman heeft het woord.

Minister Fientje Moerman: Mijnheer De Wever, uit het verslag van de commissievergadering blijkt dat minister Vandenbroucke een zeer genuanceerde visie heeft gegeven op uw interpellatie in de commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie. Als ik me niet vergis, was dat op 9 november 2004. Het antwoord van mijn collega was trouwens genuanceerder dan uw vraag laat vermoeden. Ik onderschrijf de visie van mijn collega.

In het bijzonder deel ik zijn visie op de ontwikkeling van kennis. Ik citeer: 'In principe is wetenschappelijke kennis universeel. Onderzoeksbevin-

dingen worden pas wetenschappelijke kennis als ze getoetst kunnen worden door collega-onderzoekers.'

De beoordeling van de kwaliteit van de onderzoeksoutput aan de hand van gekwantificeerde bibliometrische gegevens is inderdaad voor bepaalde wetenschapsgebieden moeilijker dan voor andere, maar dit leidt niet noodzakelijk tot dualisme tussen de wetenschappen. A1-publicaties zijn nu eenmaal een belangrijk criterium en het loslaten van dit criterium voor bepaalde wetenschappen leidt pas werkelijk tot dualisme. Een A1-publicatie biedt een garantie voor wetenschappelijke kwaliteit. Een dergelijke publicatie is een erkenning van een bijdrage aan nieuwe, fundamentele kennis. Men richt zich tot een internationaal publiek van vakgenoten.

Het publicatiegedrag van wetenschappers in verschillende disciplines verschilt echter. Zo is onder meer gebleken dat natuurwetenschappers vaker artikelen, en humane wetenschappers vaker boeken publiceren.

De heer Glanzel van het Steunpunt O&O Statistiek gaf op de workshop van de VRWB op 10 december 2003 een overzicht van de bestaande databronnen voor bibliometrische analyses in de humane wetenschappen met hun mogelijkheden en beperkingen. Uiteindelijk zou dit aanleiding kunnen geven tot een verdere ontwikkeling van de bibliometrische analyse in alle wetenschapsdomeinen. Voor de humane wetenschappen staat het bibliometrisch onderzoek eigenlijk nog in de kinderschoenen.

Andere criteria zoals peer review – waar minister Vandenbroucke ook over sprak – zijn zeker in bepaalde wetenschapsgebieden even waardevol en vooral complementair aan bibliometrische analyses. Maar ook bij peer review speelt de beoordeling van wetenschappelijke output en zichtbaarheid ervan een belangrijke rol.

De humane en sociale wetenschappen onderzoeken vaak nationaal gebonden, culturele onderwerpen. Maar dit sluit publicaties in internationale tijdschriften niet uit. Ik wil hier minister Vandenbroucke citeren, die ik volledig bijtreed: 'Ook al doet iemand onderzoek over lokale toestanden en problemen, dan nog is de kennis daarover vrijwel altijd interessant genoeg om aan het internationale forum van vakgenoten te worden medegedeeld.'

Moerman

Ik wil ook wijzen op een misverstand. Zoals reeds aangegeven worden onderzoekers geacht via publicaties hun nieuwe inzichten voor een kritische beoordeling bekend te maken aan vakgenoten. Daarnaast hebben de wetenschappers echter nog een andere maatschappelijke taak: hun kennis en inzicht op een bevattelijke manier toegankelijk maken voor het brede publiek. Deze vulgarisatie is zonder meer belangrijk in een steeds complexere wordende samenleving, maar ze staat niet gelijk met het verrichten van wetenschappelijk onderzoek zelf.

In de eerste plaats wil ik artikel 11, paragraaf 5 van de beheersovereenkomst tussen het FWO en de Vlaamse Gemeenschap aanhalen. 'Het fonds streeft naar een evenwichtige ondersteuning van kwaliteitsvolle onderzoeksprojecten op een wijze die rekening houdt met disciplinespecifieke aangeboden kwaliteit.' Het FWO heeft dus de mogelijkheid om tussen disciplines te differentiëren. Het FWO doet voor de selectie van zijn aanvragen en de intermediaire en eindevaluatie een beroep op 31 disciplinespecifieke wetenschappelijke commissies. Deze commissies zijn samengesteld uit 6 Vlaamse experts en 8 experts van buiten Vlaanderen, waarvan ten minste 2 buitenlanders.

Voor het onderzoek van de aanvragen steunen de commissies op de aanvraagdossiers en referentienverslagen van externe experts. Voor het beoordelen van activiteitenverslagen wordt als basisdocument het verslag van de betrokken onderzoeker of ploeg gebruikt. Uiteraard vormt de bibliografie van de onderzoeker of onderzoeksploeg een belangrijk onderdeel van de informatie, maar deze wordt steeds door onderzoekers uit dezelfde discipline van de beoordeelde geïnterpreteerd. Deze peer-reviewmethode, die disciplinespecifiek is, en waarbij experts van dezelfde discipline als de beoordeelde de normen hanteren die eigen zijn aan het vakgebied, is de beste garantie opdat er geen dualisering van wetenschappen in de hand wordt gewerkt.

Bibliografische gegevens worden in het FWO noch bibliometrisch verwerkt, noch als enig beoordelingscriterium gebruikt. Zoals reeds gezegd, vormen deze gegevens wel achtergrondmateriaal voor de peers. Dit heeft tot gevolg dat kwaliteitscriteria kunnen worden gebruikt die zich in bepaalde takken van de exacte wetenschappen inderdaad

sterker richten op de Science Citation Index, daar waar dit in andere wetenschapsgebieden geenszins of slechts in beperkte mate het geval is.

U vraagt naar bijsturing van de criteria. Ik neem aan dat het rapport waarnaar u verwijst een onderzoek is van de VLIR dat nog niet is verschenen, maar waarover reeds een en ander in de pers is geschreven. Het handelt over de beoordeling van de kwaliteit van het onderzoeksmanagement van de Vlaamse universiteiten. Dit rapport is nog niet in mijn bezit, en ik wens er pas op te reageren zodra de VLIR mij deze tekst heeft overgemaakt. Maar zoals blijkt uit mijn beleidsnota, is de wens tot evaluatie en eventuele bijsturing een van de sporen daarin. Ik ben steeds bereid een en ander te onderzoeken en eventueel beoordelingsmethoden aan te passen indien dat nodig is.

Bibliometrische analyse als instrument zal echter nooit geheel worden verlaten. Een dergelijke analyse wordt immers internationaal aanvaard in de wetenschap, ook in de humane en sociale wetenschappen. Verdere ontwikkeling van deze methode is echter nodig, en Vlaanderen doet hier belangrijk werk op dat vlak. Ik verwijs naar initiatieven van de VLIR en het werk van het O&O-steunpunt. In de loop van de volgende jaren zullen we deze ontwikkeling verder stimuleren.

De voorzitter: De heer De Wever heeft het woord.

De heer Bart De Wever: Ik dank u voor uw antwoord, mevrouw de minister. Het loslaten van de A1-publicaties heb ik niet gevraagd. Alle wetenschappelijk onderzoek kan inderdaad relevant worden gemaakt voor internationale publicatie. Bepaald wetenschappelijk onderzoek kan makkelijk worden gepubliceerd bij Angelsaksische uitgeverijen. Die worden dan op 200 exemplaren gedrukt en aan 8.000 frank per stuk verkocht. De relevantie daarvan is voor mij heel duister.

Andere wetenschap – bijvoorbeeld het doctoraat over Vlaamse oorlogsburgemeesters, waarover het artikel in De Standaard ging – leent zich niet zo makkelijk voor internationale publicatie. Het is vrij absurd dat de onderzoeker vooral moet streven naar een A1-publicatie vóór Lannoo het gaat uitgeven, wat voor wetenschappers die door de gemeenschap worden betaald, een van de hoogste erkenningen is. Hun werk wordt op die manier aan de gemeenschap aangeboden en kan leiden

De Wever

tot maatschappelijke discussie. Dat wordt niet gewaardeerd. Neen, de wetenschapper moet eerst een soort resumé maken, en daarmee gaan leuren om op de A1-lijst te geraken, en dat wordt wel gewaardeerd, zelfs al komt er daarna misschien geen boek van. Ik stel me daar vragen bij.

Het FWO heeft de mogelijkheid om per onderzoeksdomein te differentiëren want de bibliografie wordt ook nog aan peer review onderworpen. Dat is juist. Maar de recente richtlijnen die het FWO verspreidt over het opstellen van de activiteitenverslagen van de mandaathouders, hebben het in de eerste plaats over de publicaties. Als allerallerste staat daar de A1-lijst. U moet er rekening mee houden dat dit invloed heeft op de keuze van de onderwerpen. Uw antwoord voldoet mij op dat punt niet. Ik hoop dat u als het onderzoeksresultaat binnen is, uw beleid zult bijsturen. Volgens mij is dat nodig. Dat is niet alleen mijn mening. Ongeveer het hele universitaire veld ondersteunt deze eis.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 10.35 uur.*

HANDELINGEN

De handelingen zijn het woordelijk verslag van de plenaire vergaderingen en van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties en vragen om uitleg.

Ze worden in twee edities uitgegeven:

- de eerste, met witte kaft, bevat de handelingen van de plenaire vergaderingen;
- de tweede, met witte kaft en met bovenaan links de letter C met een chronologisch volgnummer, de vermelding van de commissie met het volgnummer van de vergadering per commissie, bevat de handelingen van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties en vragen om uitleg. Per commissie en per vergadering wordt een editie van de handelingen uitgegeven.

FIN : Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

SFIN : Subcommissie voor Financiën en Begroting

BRU : Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand

BIN : Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken, Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetevaluatie

WON : Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen

BUI : Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme

OND : Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie

CUL : Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

WEL : Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

ECO : Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie

SWAP: Subcommissie voor Wapenhandel

LEE : Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed

SLAN: Subcommissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

OPE : Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie

